

акцепт векселя). Відмова покупця прийняти товар цими нормами не розглядається взагалі не вважається порушенням договору [3,196]. Не передбачено обов'язок покупця прийняти товар і у Французькому ЦК. В цих законодавствах виходять з того, що відмова покупця прийняти товар в цілому не завдає ніякої шкоди.

Таким чином, цивільні законодавства розглянутих країн дещо по-різному вирішують питання щодо можливості обрання стороною за договором купівлі-продажу, чії права порушено, того чи іншого зобов'язально - правового засобу захисту. Як нам здається, законодавства не повинні обмежувати можливість вибору підприємця і мають закріплювати положення вільного обрання ним на свій розсуд того чи

іншого засобу захисту, в залежності від того, який з них є найбільш вигідним для нього. Це буде сприяти підвищенню договірної дисципліни.

Перелік посилань :

1. Ласк Г. Гражданское право США (право торгового оборота). - М.: Издательство иностранной литературы, 1961. - 774 с.
2. Зенин И.А. Гражданское и торговое право капиталистических стран. - М.: Издательство Московского государственного университета, 1992. - 192 с.
3. Введение в шведское право. - М.: Юридическая литература, 1986. - 336 с.

ПАЦЮК Н.Ю.

Пошукач кафедри кримінального права та правосуддя ЗДУ

Завлабораторією спеціальної техніки і тактики юридичного факультету ЗДУ

МОТИВАЦІЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Девіантна поведінка або поведінка, що відхиляється - це система вчинків або окремих дій, які суперечать прийнятним у суспільстві правовим моральним нормам. До основних видів девіантної поведінки відносяться злочинність і кримінально некарана (непротиповравна) аморальна поведінка. Наприклад: систематичне пияцтво, юрислівність, розбещеність.

У дослідженнях кримінальної психології значне місце приділяється вивченню мотивів і механізмів девіантної поведінки, причинам і

умовам, сприятливих їй, розвитку, а також можливостям, профілактики і корекції. В походженні девіантної поведінки особливо важливу роль грають дефекти правової і моральної свідомості (дебілізація, криміналізація, меркантилізація, еротизація) а також предметне задоволення потреб особистості (у спілкуванні, праці, пізнанні) і емоційно-вольової сфери особистості (свідома саморегуляція суб'єкта, що забезпечує подолання труднощів при досягненні мети).

Злочинність як вид девіантної поведінки взагалі вивчається кримінологією, що використовує поряд із даними інших наук результати психологічних досліджень. В аспекті кримінальної психології злочинна поведінка окремої особистості пояснюється дуже складаним сполученням результатів неправильного розвитку індивіда і несприятливої соціальної ситуації розвитку (Л. С. . Виготський, С. Л. Рубінштейн. А. У Петровський).

Непротиповідна поведінка, що відхиляється, також у великій ступені визначається дефектами виховання, що приводять до формування більш або -менше стійких психологічних якостей, що сприяють вчиненню аморальних вчинків. За думкою психологів (А. Г. Асмолов, А. А. Бодальова, В. К. Виллюнас, Д. А. Леонтьев, Л. А. Петровская, Д. Б. Элькін) спостерігаються в ранньому дошкільному і більш за все у підлітковому віці, пояснюються низьким рівнем інтелектуального розвитку, инфантилізмом емоційної сфери, негативним впливом родини і найближчого оточення, від вимог групи і прийнятих у ній ціннісних орієнтацій та установок. Девіантна поведінка може частинно сполучитися з гарним знанням моральних норм, що, наприклад, указує на необхідність формування вже в ранньому віці (на 2-му і 3-му році життя) моральних звичок і навиків поведінки, що відхиляється, може бути пов'язане з обтяженою спадковістю, із психічними захворюваннями, коли вимагаються комплексні заходи впливу (психологічні, психотерапевтичні, лікувально-медикаментозні).

Однією з причин девіантної поведінки в підлітковому віці є педагогічна занедбаність, що можна охарактеризувати наступними особливостями.

1. Нестачі (пробіли) у знаннях, а також у засобах і способах їх застосування, нестачі в навиках, уміннях - загальноосвітніх, соціально-етичних, поведінкових.

2. Відставання в загальному розвитку дитини - фізичному, психічному, особистісному.

3. Перекручування (деформація) у системі відношень: до себе, до навколишніх однолітків і дорослих, до різних видів людської діяльності і її

результатів.

У дитини, педагогічно занедбаній, порушується самооцінка особистості, -він відстає у своєму розвитку від однолітків, у нього відсутній самоконтроль. Це діти - діти прихильних бажань і настрою, зходу роблять те, що їм хочеться в даний момент. Формується конфліктна особистість, формується психологія невдахи.

Фахівці виділили основні механізми появи такого типу дітей і підлітків.

1. Вікові кризи дитинства (кризу 3-х років, кризу переходові з дошкільного дитинства в школу, підліткова криза і криза ранньої юності) (Д. Б. Элькін).а. Акцентуація рис характеру особистості підлітка (Є. А. Лічво).

3. Психосоматичні недоліки здоров'я

4. Відхилення в психічному і фізичному здоров'ї.

Психологічні дослідження виводять на одне з перших місць прояви дітей із девіантною поведінкою неправильне виховання, що склалося в типах сімейних відносин: "родина-кріпость"; "Сім'я - третій зайвий", "Сім'я - театр", "Сім'я - санаторій" і т.п. (С. Співаковська).

На іншому місці так називана "Важковиховуємість" дитини, коли для неї складається стійкий психологічний дискомфорт у системі "школа - сім'я - вулиця". І нарешті, неблагополуччя дитини у колективі однолітків і вчителів де вона часто відіграє роль "Цапа відбувайла".

Форми відхилень у поведінці підлітка саляк, разлядше. Це презрде усього не послухання, не исполнительность, брутальність, негативізм, улертість і, нарешті, агресивність і жорстокість.

Поведінкові реакції підлітка виявляються дуже многообразно. З метою керування поведінкою підлітка фахівці намагалися їх класифікувати. Одна з найбільш визнаних класифікацій заснована на індивідуальних особливостях неповнолітньої особи.

1. Виділяють реакцію відмови, що виникає при різкій зміні ситуації і виявляється у відмові від ігор, іншої якї-небудь діяльності, тобто є пасивно-оборонною реакцією.

2. Реакція "опозиції" виникає як активний

протест при непосильних вимогах, запропонованих до підлітка (відмінне навчання, успішність, одночасні заняття спортом, музикою, мовою і т.д.). У таких випадках підліток активно пручається, виявляє непослушання, зухвалість і т.д.

3. Реакція компенсації розвивається в підлітка при слабкості тієї або іншої фізичної або, психічної функції, що він компенсує більш розвинутою функцією. Так, наприклад, фізичну слабкість він може компенсувати відмінним навчанням, і навпаки. При реакції гіперкомпенсації підліток розвиває ту або іншу слабку функцію і може досягати в цьому відмінних результатів.

4. Реакція імітації виявляється в наслідуванні визначеного типу поведінки певної особи. Частіше усього підліток наслідує когось із своїх однолітків, більш популярному і в чому-небудь процвітаючому. На формування реакції імітації великий вплив має і навколишнє середовище в широкому сенсі слова.

5. У плані специфічних поведінкових реакцій підліткового віку також розглядаються реакції групування - прагнення підлітка в групу однолітків, захоплення хоббі, реакції, обумовлені сексуальним залученням, що формується, та ін. Вивчення цих реакцій займаються не тільки психологи і педагоги, але юристи, соціологи психіатри.

За всіх часів підлітковий вік вважають взривоопасним, ранимим, важким, жорсткосердечним, кризовим, перехідним і переломним. Це не випадково. Розставшись із далеким раннім дитинством і знаходячись на роздоріжжя, підліток жадає стати скоріше дорослим, намагається порвати з жорстким контролем родини і школи, активно прагне до самостійності, самоствердженню, інтенсивно шукає собі, не завжди оптимальним шляхом, а методом проб і помилок, шляхом розчарувань і невдач. Вибір його в більшості свій без перебільшення буває суб'єктивним. Наприклад, підлітковий досвід що відкиляється, насильницької, корисливої й анархічної поведінки в багатьох зберігаються довгі дні, а у деяких - вусі життя. Скинути цей важкий вантаж, придбаний у дитинстві і отрочстві, завжди й

ушому буває важко.

Фахівці вказують, що при самій сприятливій соціалізації особистості в наступний негативний досвід підліткової біографії, уйдя в підсознання, буде тяжко і болісно відбиватися на переживаннях і поведінкових реакціях. Про це свідок створює, наприклад, кримінологіко-психологічний аналіз мотивації тяжких злочинців. Дуже часто джерела дорослих відхилень, що, здавалося б, явно розходяться з досягнутим статусом особистості, із чеканнями його ролі поведінки, можна знайти в його дитинстві й отрочстві.

Психологічні дослідження свідчать, що поступок для людини визначає не його свідомість і воля самі по собі, а їхню здатність підсилити або послабити ту або іншу конкуруючу мотивацію. Прямі впливи на свідомість малоефективні в тому випадку, коли смороду не знаходять відгуку в системі потреб і мотивації особистості.

Фізичний розвиток, статеве дозрівання, акселерація в підлітковому віці підкріплюють "почуття дорослості" - основного психотворення підлітка. А помилки, обумовлені соціальною незрілістю є інфантилізмом, матеріальна залежність від батьків, реальне становище в соціальних структурах і відношення дорослих, що відповідають, постійно і безжалісно відкидають його до дитинства. У боротьбі за самоствердження, за визнання світом дорослих він робить багато непродуманих, алогічних вчинків.

Вірва підліткова драма штовхає підлітка до конфлікту поколінь, із дорослими (батьках, вчителями й іншими керівними взрослими), штовхає до зімкнення до собі подібними, до орієнтованості на їхню оцінку, схвалення. У цих гострих противоречиях, очевидно, і знаходяться джерела розуміння не тільки психолого-педагогічних, але і кримінологічних проблем поведінки неповнолітніх, що відхиляється від соціальної та правової норми. У попередженні злочинів серед неповнолітніх неможливо обійтися без покарання. Але давно відомо, на думку юристів, що воно лише тоді попереджає деяких "схильних", коли неминуче. А якщо воно

- "лотерея для стрілочників", то превенція його утворюється зі знаком мінус. І не можна звести вирішення цієї гострої проблеми тільки до покарання, тільки до діяльності міліції, якщо навіть вона діє вчасно, професійно, неминуче і законно.

Використана література:

1. Бужнов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи. М.: 1988.
2. Голіна В.В. Попередження злочинності в Україні на сучасному етапі/ В.В.Голіна // Проблеми законності: Респ. міжвідомчий наук. зб.. - 1999. - Вип. 40 - С. 164-172.
3. Гульден В.В. Мотивация преступного поведения психопатических

личностей // Криминальная мотивация. М., 1986.

4. Думко Ф.К. Злочинність серед неповнолітніх (сучасні тенденції, фактори, які впливають на її розвиток і попередження)/ Ф.К.Думко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. - 1999. - № 1. - С. 16-22.

5. Єрмаков В.Д. Гуськов Н.М. Свинко ва Е.Н. Причины и условия способствующие преступности несовершеннолетних, М., 1986.

6. Кормициков В.М. Кримінологія семейного неблагополучья. Перм, 1987.

7. Перепилиця Т.Г. Аналіз чинників та передумов злочинної поведінки підпільників у процесі соціалізації/ Т.Г.Перепилиця, Київський ун-т ім.Тараса Шевченка. Фак-т соціології та психології. -К 1999.-21с.

Мешчєрякова Н.М.

*Національний університет внутрішніх справ
здобувач кафедри цивільно-правових дисциплін*

ЮРИДИЧНИЙ ЗАХИСТ ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Сучасна юридична наука і практика визнали своїм пріоритетним завданням розробку діючих механізмів захисту людини як безсумнівної соціальної цінності, як власника "статусу самоцінності" за І.Кантом. Звідси впливає його категоричний імператив, найважливіший висновок філософської науки: особистість може бути тільки метою, але ніколи не засобом здійснення чийось планів. Цей висновок визначає гідність людської особистості. Він закріплений як основний принцип ("людина - мета а не засіб")

міжнародного гуманітарного права в Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про цивільні і політичні права, Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод та в інших правових актах. Звідси з цього принципу впливають такі найважливіші природні права людини, як право на недоторканність, приватне життя, індивідуальну свободу, свободу совісті та ін.

Як на міжнародному, так і на національних рівнях державно-правового регулювання можна спостерігати відображення тенденції зростання